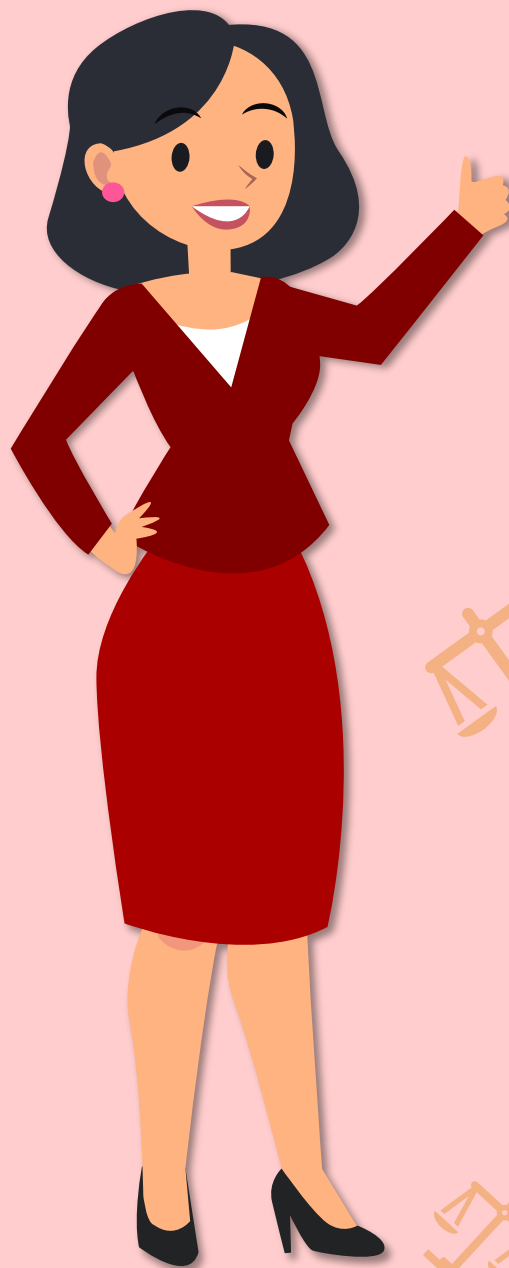

สรุปกฎหมาย

อาญา ภาค 1

Deedee e-book

การใช้กฎหมายอาญา

สถานที่บังคับใช้กฎหมายอาญา

การกระทำผิดในราชอาณาจักร (ม. 4 วรรค 1)

ผู้กระทำผิดในราชอาณาจักร

ผู้กระทำความผิดต้องรับโทษ

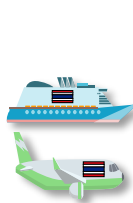
- **ราชอาณาจักร** คือ พื้นดิน, พื้นน้ำที่อยู่ในอาณาเขตประเทศไทย, อ่าวไทย, ทะเลห่างฝั่งดินแดนไทยไม่เกิน 12 ไมล์ทะเล และพื้นอากาศที่ครอบคลุมทั้งหมด
- สถานทูตไทยในต่างประเทศ **ไม่ใช่** ราชอาณาจักรไทย

การกระทำที่ถือว่ากระทำในราชอาณาจักร

การกระทำผิดในเรือไทยหรืออากาศยานไทย (ม. 4 วรรค 2)

การกระทำผิดในเรือไทย
หรืออากาศยานไทย

เรือหรืออากาศยานไทยนั้น
อยู่นอกประเทศไทย

ผู้กระทำความผิดต้องรับโทษ

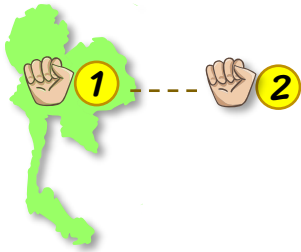
- กฎหมายไม่ได้ถือว่าเรือไทยหรืออากาศยานไทยเป็นราชอาณาจักร แต่ให้ถือว่าการกระทำในเรือไทยหรืออากาศยานไทย เสมือนว่าเป็นการกระทำในราชอาณาจักร
- การกระทำจะต้องเกิด **ภายใน** เรือหรืออากาศยานไทยจริง ๆ
- ถ้าเรือหรืออากาศยานไทยอยู่ในราชอาณาจักร เป็นเรื่องการกระทำผิดในราชอาณาจักร
- ไม่ต้องนำเรื่องการกระทำนอกราชอาณาจักรกรณีอื่น ๆ มาปรับใช้อีก เพราะถ้ากระทำในเรือไทยหรืออากาศยานไทย ก็เสมือนว่ากระทำในราชอาณาจักรแล้ว
- เจ้าพนักงานจับกุมจำเลยที่มียาเสพติดในครอบครองเพื่อจำหน่าย ขณะที่จำเลยเดินผ่านห้องผู้โดยสารขาออก เป็นการกระทำผิดในราชอาณาจักร (ฎีกา 8335/2547)

ตัวอย่างคำพิพากษา

ฎีกา 8335/2547 – เจ้าพนักงานจับกุมจำเลยที่มียาเสพติดในครอบครองเพื่อจำหน่าย ขณะที่จำเลยเดินผ่านห้องผู้โดยสารขาออก เป็นการที่จำเลยทำความผิดในราชอาณาจักร

จำเลยมียาเสพติดครอบครองไว้เพื่อจำหน่าย และเจ้าพนักงานจับกุมจำเลย เมื่อจำเลยลงจากเครื่องบินของสายการบิน ขณะที่จำเลยเดินผ่านห้องผู้โดยสารขาออกของท่าอากาศยานกรุงเทพ เป็นการที่จำเลยกระทำความผิดในราชอาณาจักร

การกระทำความผิดที่ส่วนหนึ่งส่วนใดกระทำในราชอาณาจักร (ม. 5 วรรค 1)

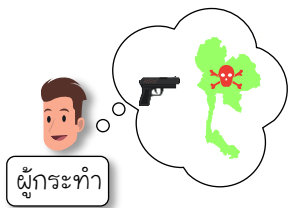
กระทำความผิดส่วนหนึ่ง
ส่วนใดในราชอาณาจักร

ผู้กระทำความผิดต้องรับโทษ

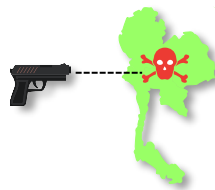
- เป็นกรณีที่ส่วนหนึ่งของการกระทำผิดเกิดขึ้นในประเทศไทย เช่น การลักพาตัวคนต่างประเทศเข้ามาในประเทศไทย หรือการยิงปืนจากฝั่งไทยไปถูกคนที่อยู่ในฝั่งต่างประเทศ
- จำเลยพรากผู้เยาว์จากต่างประเทศเข้ามาในราชอาณาจักรไทย เป็นการกระทำที่ส่วนหนึ่งส่วนใดเกิดขึ้นในราชอาณาจักร (ฎีกา 7142/2562)
- การหมิ่นประมาทเป็นความผิดสำเร็จเมื่อบุคคลที่สามทราบข้อความ เมื่อจำเลยกระทำความผิดฐานหมิ่นประมาทนอกราชอาณาจักร จึงไม่ต้องรับโทษในราชอาณาจักร (ฎีกา 6593/2559)

การกระทำความผิดที่ผลเกิดขึ้นในราชอาณาจักร โดยประสงค์ให้เกิด หรือยอมเล็งเห็นผลว่าจะเกิดผล หรือโดยลักษณะแล้วควรเกิดผลในราชอาณาจักร (ม. 5 วรรค 1)

ผู้กระทำ

ผู้กระทำเจตนาหรือยอมเล็งเห็นผลว่าจะเกิดผลในราชอาณาจักรหรือโดยลักษณะแล้วผลควรเกิดในราชอาณาจักร

ผลของการกระทำเกิดในราชอาณาจักร

ผู้กระทำความผิดต้องรับโทษ

- ผลจะต้องเกิดในราชอาณาจักรไทยจริง ๆ (การเกิดผลบนเรือหรืออากาศยานไทยในต่างประเทศ ไม่ใช่กรณีนี้)
- เช่น การยิงปืนจากต่างประเทศเพื่อฆ่าคนในประเทศไทย, การยิงปืนใส่กลุ่มคนในประเทศไทย, การวางระเบิดหรือยาพิษบนเครื่องบินที่บินเข้าประเทศไทย ให้เกิดระเบิดหรือตายในประเทศไทย

ตัวอย่างคำพิพากษา

ฎีกา 7142/2562 – จำเลยพรากผู้เยาว์จากต่างประเทศเข้ามาในราชอาณาจักร เป็นการกระทำที่ ส่วนหนึ่งส่วนใดเกิดขึ้นในราชอาณาจักร

ความผิดฐานพรากผู้เยาว์เพื่อการอนาจารเป็นความผิดนับตั้งแต่จำเลยพรากผู้เสียหาย ขณะที่ผู้เสียหายอยู่นอกราชอาณาจักร และเป็นความผิดต่อเนื่องตลอดเวลาที่จำเลยพรากผู้เสียหายเข้ามาในราชอาณาจักร โจทก์จึงมีอำนาจฟ้องตามมาตรา 5 ของประมวลกฎหมายอาญา

ฎีกา 6593/2559 – การหมิ่นประมาทเป็นความผิดสำเร็จ เมื่อบุคคลที่สามทราบข้อความ เมื่อจำเลยกระทำผิดฐานหมิ่นประมาทนอกราชอาณาจักร จึงไม่ต้องรับโทษในราชอาณาจักร

ความผิดฐานหมิ่นประมาทไม่ใช่ความผิดที่มีผลเกิดขึ้นต่างหากจากการกระทำ เมื่อจำเลยให้สัมภาษณ์นักข่าวในต่างประเทศ การกระทำของจำเลยย่อมสำเร็จตั้งแต่วันที่บุคคลที่สามทราบข้อความ และเนื่องจากการหมิ่นประมาทไม่ใช่ความผิดที่ถือได้ว่าเป็นการกระทำในราชอาณาจักร ผู้กระทำความผิดจึงไม่ต้องรับโทษในราชอาณาจักร

การเตรียมหรือการพยายามกระทำความผิดนอกราชอาณาจักร (ม. 5 วรรค 2)

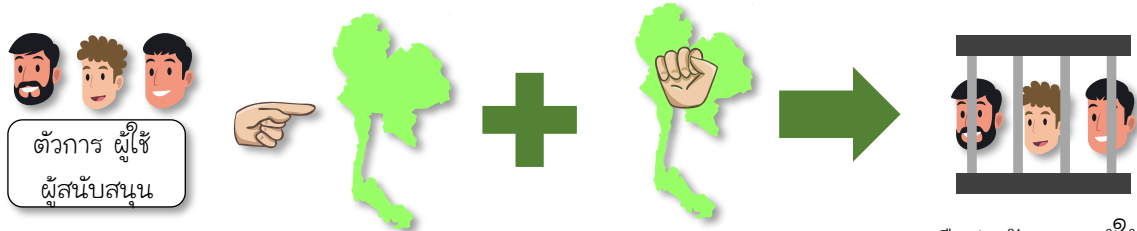
ผู้กระทำเตรียมหรือพยายามทำความผิดนอกราชอาณาจักร

ถ้ากระทำความผิดสำเร็จ ผลจะเกิดในราชอาณาจักร

ผู้กระทำต้องรับโทษ

- จำเลยลอยเรือนอกราชอาณาจักร เพื่อให้เรือลำอื่นที่ชักธงชาติไทยมารับช่วงน้ำมันไปจำหน่ายให้แก่เรือประมงอีกทอดหนึ่ง เป็นการพยายามกระทำความผิดตาม ม. 5 วรรค 2 (ฎีกา 5445/2552)

ตัวการ ผู้สนับสนุน หรือผู้ใช้ที่อยู่นอกราชอาณาจักร (ม. 6)

ตัวการ ผู้ใช้ ผู้สนับสนุนดำเนินการอยู่นอกราชอาณาจักร

มีการกระทำความผิดในราชอาณาจักร

ถือว่าตัวการ, ผู้ใช้, ผู้สนับสนุนดำเนินการในราชอาณาจักร

- เช่น ผู้ใช้ที่อยู่ในต่างประเทศสั่งให้คนในประเทศไปปล้นผู้อื่น ก็ถือว่าผู้ใช้ทำการใช้ในประเทศ และสามารถลงโทษผู้ใช้ได้

ตัวอย่างคำพิพากษา

ฎีกา 5445/2552 – จำเลยลอยเรือนอกราชอาณาจักรเพื่อให้เรือลำอื่นที่ชักธงชาติไทยมารับช่วงน้ำมันไปจำหน่ายแก่เรือประมงอีกทอดหนึ่ง เป็นการพยายามกระทำความผิดตาม ม. 5 วรรค 2

จำเลยลอยเรือนอกราชอาณาจักรเพื่อให้เรือลำอื่นที่ชักธงชาติไทยมารับช่วงน้ำมันไปจำหน่ายแก่เรือประมงอีกทอดหนึ่ง เห็นได้ว่า จำเลยมีเจตนาประสงค์ต่อผลหรือย่อมนิ่งเห็นว่าเป็นผลนั้นจะเกิดขึ้นในราชอาณาจักร เพราะเรือที่รับช่วงน้ำมันจะต้องนำน้ำมันไปจำหน่ายแก่เรือประมงที่ทำประมงในราชอาณาจักร การกระทำของจำเลยอยู่ในชั้นพยายาม ตามมาตรา 5 วรรค 2

การกระทำผิดตามที่กฎหมายกำหนดที่กระทำภายนอกราชอาณาจักร (ม. 7)

กระทำผิดนอกราชอาณาจักร

เป็นความผิดที่กฎหมายกำหนดไว้

ผู้กระทำต้องรับโทษ

ประเภทความผิดที่ต้องรับโทษในราชอาณาจักร

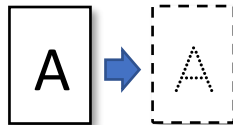
ความรับผิดเกี่ยวกับ
ความมั่นคง (ม. 107-129)

ความผิดเกี่ยวกับการก่อการร้าย
(ม. 135/1-4)

ความผิดเกี่ยวกับเพศ
(ม. 282-283)

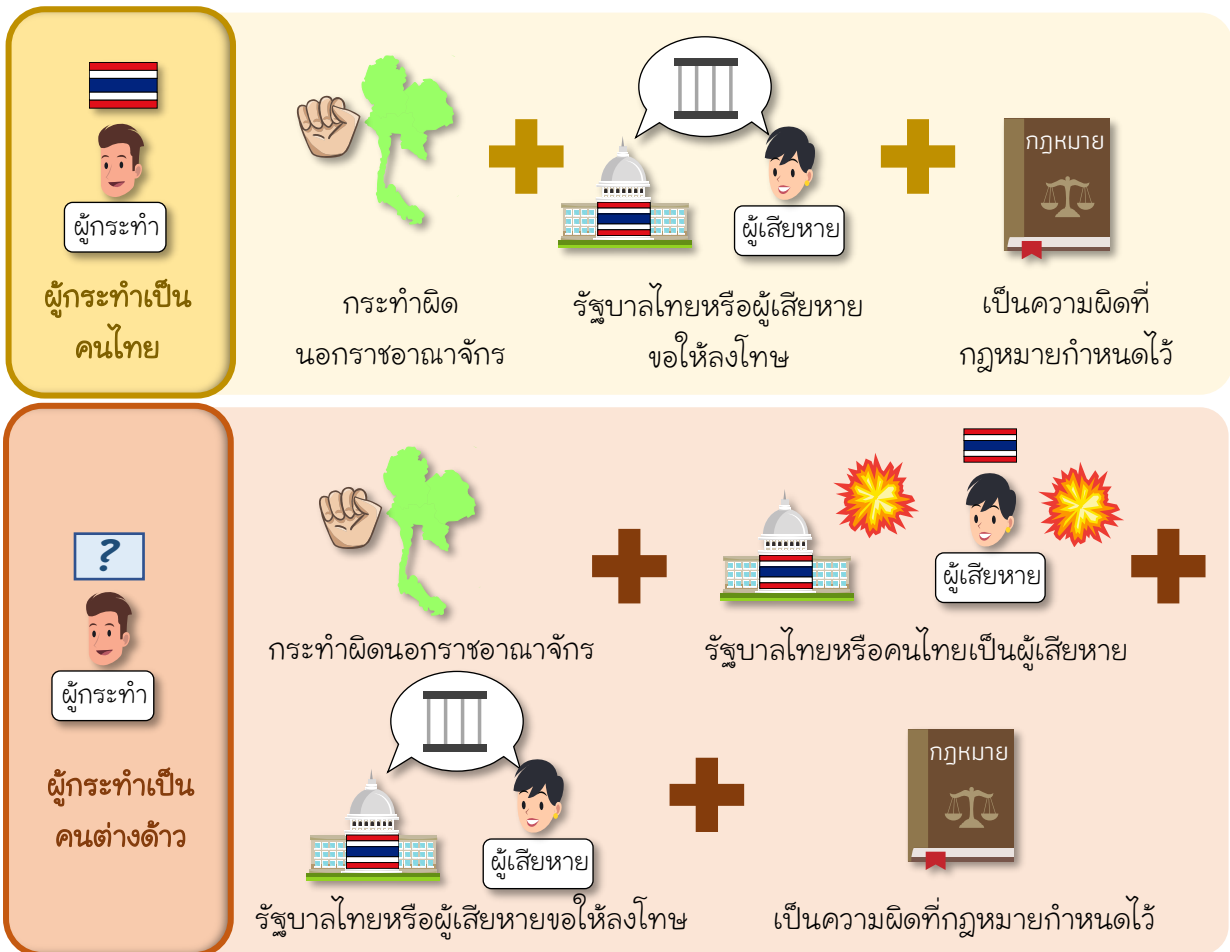
ความผิดเกี่ยวกับการปลอม
และแปลง (ม. 240-249,
254, 256, 257, 266(3)-(4))

ความผิดฐานชิงทรัพย์ (ม. 339)
หรือปล้นทรัพย์ (ม. 340)
+ ทำในทะเลหลวง

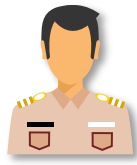
คนไทยกระทำผิดภายนอกราชอาณาจักร (ม. 8)

ผู้กระทำจะต้องรับผิดชอบในประเทศไทยในกรณีดังต่อไปนี้

- ความผิดที่กฎหมายกำหนดไว้ ได้แก่ ความผิดเกี่ยวกับการทำให้เกิดอันตรายต่อประชาชน, ความผิดเกี่ยวกับเอกสาร, ความผิดเกี่ยวกับบัตรอิเล็กทรอนิกส์, ความผิดเกี่ยวกับหนังสือเดินทาง, ความผิดเกี่ยวกับเพศ, ความผิดเกี่ยวกับชีวิต, ความผิดเกี่ยวกับร่างกาย, ความผิดฐานทอดทิ้งเด็ก คนป่วย หรือคนชรา, ความผิดเกี่ยวกับเสรีภาพ, ความผิดฐานลักทรัพย์หรือฉ้อทรัพย์, ความผิดฐานกรรโชก รีดเอาทรัพย์ จิงทรัพย์ หรือปล้นทรัพย์, ความผิดฐานฉ้อโกง, ความผิดฐานยักยอก, ความผิดฐานรับของโจร และความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์
- ความผิดตามมาตรา 8 เป็นความผิดที่ต้องการเจตนา หากเป็นการประมาท จะไม่ใช่ความผิดตามที่ระบุในมาตรา 8

เจ้าพนักงานของรัฐกระทำผิดนอกราชอาณาจักร (ม. ๑)

เจ้าพนักงานของรัฐ

กระทำผิดนอก
ราชอาณาจักร

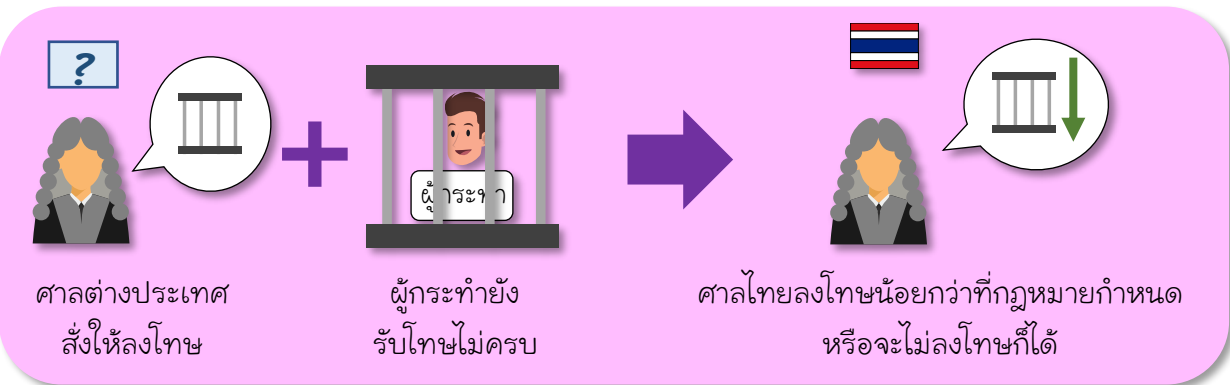
เป็นความผิดที่
กฎหมายกำหนดไว้

เจ้าพนักงานต้อง
รับโทษ

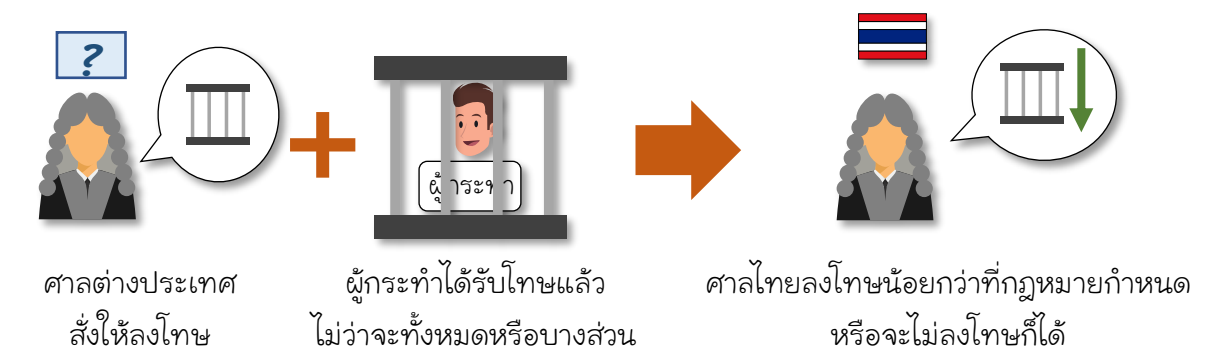
- ความผิดที่กฎหมายกำหนดไว้ ได้แก่ ความผิดตาม ม. 147-166 และ ม. 200-205

ข้อยกเว้นที่ไม่ต้องรับโทษในราชอาณาจักร

ความผิดตาม ม. 7(2)(ปลอมและแปลง), ม. 7(3)(ชิงทรัพย์หรือปล้นทรัพย์ในทะเลหลวง), ม. 8 และ ม. 9 (ม. 10)

ความผิดกรณีอื่น ๆ (ม. 11)

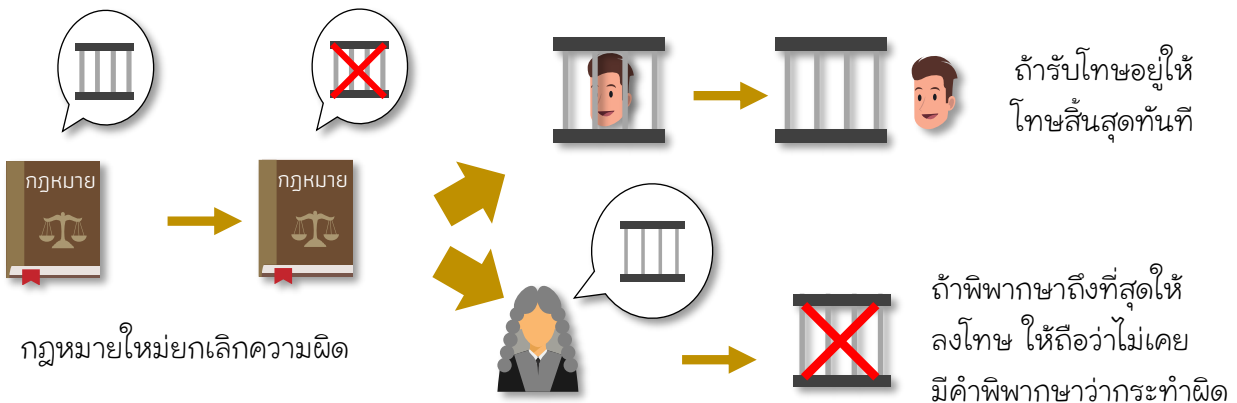
เวลาบังคับใช้กฎหมายอาญา

ต้องมีกฎหมายกำหนดความผิดและโทษในเวลาที่กระทำผิด (ม. 2 วรรคแรก)

- กฎหมายอาญาไม่มีผลย้อนหลังไปลงโทษการกระทำที่เกิดขึ้นก่อนการกำหนดความผิดและโทษ
- โทษ หมายถึง โทษตาม ม. 18 เท่านั้น (ประหาร จำคุก กักขัง ปรับ ริบทรัพย์สิน)
- หากกฎหมายกำหนดสิ่งที่ไม่ใช่โทษอาญา (เช่น การยึดทรัพย์สิน การถอนสัญชาติ) ก็อาจมีผลย้อนหลังได้
- การลงโทษทางวินัยไม่ใช่โทษทางอาญา จึงย้อนหลังไปบังคับทรัพย์สินของเจ้าหน้าที่ที่ได้มาโดยมิชอบได้ (ฎีกา 219/2539)
- จำเลยแก้ไขลดเครื่องชั่งในปี 2539 ซึ่งกฎหมายปี 2466 ไม่ได้กำหนดความผิดไว้ แม้ต่อมา กฎหมายปี 2542 กำหนดให้เป็นความผิด ก็ไม่สามารถลงโทษตามกฎหมายใหม่ (ฎีกา 7664/2543)
- จำเลยจับรถลักกึ่งกลาง ซึ่งขณะนั้น กฎหมายจราจรไม่ได้กำหนดให้เป็นความผิด แม้กฎหมายใหม่จะกำหนดให้เป็นความผิด ก็ไม่สามารถลงโทษจำเลย (ฎีกา 579/2510)

กฎหมายใหม่ยกเลิกความผิดตามกฎหมายเดิม (ม. 2 วรรค 2)

- เป็นการยกเลิกความผิดไม่ใช่กำหนดให้แตกต่างจากเดิม
- การยกเลิกพระราชกฤษฎีกา กฎกระทรวง หรือประกาศที่ออกตาม พ.ร.บ. ไม่ใช่การยกเลิกกฎหมาย และไม่ยกเลิกความผิด (ฎีกา 320/2515, 4116/2534)

ตัวอย่างคำพิพากษา

ฎีกา 219/2539 – การลงโทษทางวินัยไม่ให้โทษทางอาญา ดังนั้น จึงย้อนหลังไปบังคับทรัพย์สินของเจ้าหน้าที่ที่ได้มาโดยมิชอบได้

พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ พ.ศ. 2518 ใช้บังคับถึงทรัพย์สินที่เจ้าหน้าที่ของรัฐได้มาโดยมิชอบและยังคงมีอยู่ ซึ่งเป็นวิธีการทางวินัย ไม่ใช่การลงโทษทางอาญา จึงมีผลย้อนหลังไปบังคับทรัพย์สินของเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ได้มาโดยมิชอบและยังคงมีอยู่ในขณะที่กฎหมายนี้ใช้บังคับได้ เพราะการได้รับทรัพย์สินมาโดยมิชอบเป็นการผิดวินัยตั้งแต่ที่รับมา

ฎีกา 7664/2543 – จำเลยแก้ไขลดเครื่องชั่งในปี 2539 แต่กฎหมายในปี 2466 ไม่ได้กำหนดความผิดไว้ แม้กฎหมายปี 2542 กำหนดให้เป็นความผิด ก็ไม่อาจลงโทษตามกฎหมายใหม่

ในปี 2539 จำเลยแก้ไขลดเครื่องชั่ง ซึ่งพระราชบัญญัติมาตราชั่ง ตวง วัด พ.ศ. 2466 ไม่ได้กำหนดความผิดในกรณีดังกล่าวไว้เป็นการเฉพาะ ต่อมา ในปี 2542 ได้มีการออกพระราชบัญญัติมาตราชั่ง ตวง วัด โดยกำหนดให้มิเครื่องชั่งที่รับรองแล้วแสดงน้ำหนักผิดไปจากที่ได้ตรวจสอบเป็นความผิด ก็ไม่สามารถลงโทษจำเลยได้ ตามมาตรา 2

ฎีกา 579/2510 – จำเลยขับรถล้ากึ่งกลาง ซึ่งในขณะนั้น กฎหมายจราจรไม่ได้กำหนดให้เป็นความผิด แม้กฎหมายใหม่จะกำหนดให้เป็นความผิด ก็ลงโทษไม่ได้

ขณะที่จำเลยขับรถล้ากึ่งกลางทาง พระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2477 กำหนดให้รถเดินสวนกันให้หลักด้านซ้ายเท่านั้น ต่อมา พระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2508 กำหนดให้รถเดินสวนกันให้หลักด้านซ้าย โดยให้ถือกึ่งกลางทางเป็นหลัก ดังนั้น ในขณะจำเลยกระทำการ กฎหมายยังไม่ได้กำหนดให้เป็นความผิด จึงลงโทษจำเลยไม่ได้

ฎีกา 320/2515 – ประกาศที่ออกตามพระราชบัญญัติไม่ลบล้างการกระทำที่เป็นความผิด

ประกาศของคณะกรรมการสำรวจและห้ามกักกันข้าว ที่ออกตามพระราชบัญญัติสำรวจและห้ามกักกันข้าว ไม่ใช่กฎหมาย ดังนั้น แม้จะมีการยกเลิกการควบคุมตามประกาศ ก็ไม่มีผลลบล้างการกระทำ ความผิดตามประกาศเดิม

ฎีกา 4116/2534 – ประกาศที่ออกตามพระราชบัญญัติเป็นการกำหนดรายละเอียดในส่วนที่เป็นหลักเกณฑ์ความผิด ไม่ใช่การกำหนดหลักเกณฑ์ความผิด การยกเลิกหรือเปลี่ยนแปลงประกาศไม่ทำให้จำเลยพ้นความผิด

การกระทำที่เป็นองค์ประกอบสำคัญในความผิดต่อพระราชบัญญัติกำหนดราคาสินค้าและป้องกันการผูกขาด คือ การฝ่าฝืนประกาศที่คณะกรรมการฯ กำหนด ทั้งนี้ ประกาศเป็นการกำหนดรายละเอียดในส่วนที่เป็นหลักเกณฑ์ของความผิด ไม่ใช่การกำหนดหลักเกณฑ์แห่งความผิดตามพระราชบัญญัติ การยกเลิกหรือเปลี่ยนแปลงรายละเอียดของหลักเกณฑ์ที่เป็นความผิด ไม่ใช่การยกเลิกหลักเกณฑ์ที่เป็นความผิดที่จำเลยได้กระทำได้สำเร็จไปแล้ว จำเลยจึงยังมีความผิด

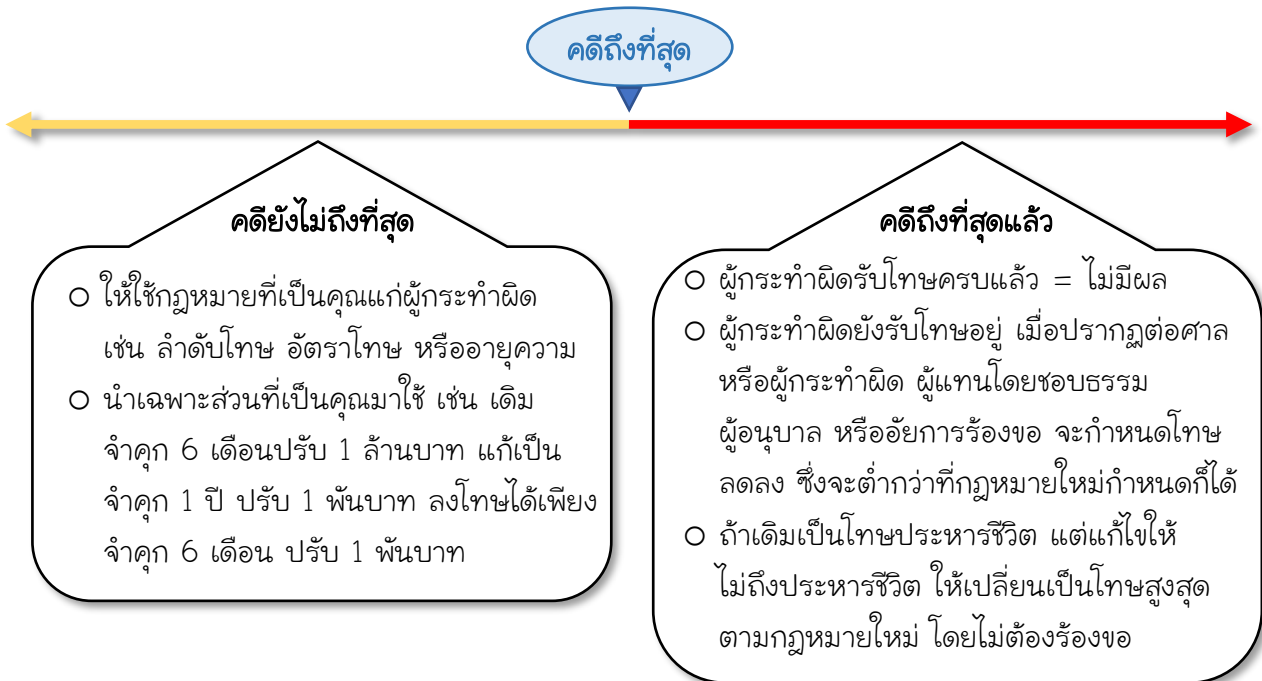
กฎหมายใหม่กำหนดแตกต่างจากกฎหมายเดิม (ม. 3)

กฎหมายใหม่กำหนดแตกต่างจากกฎหมายเดิม

ต้องนำส่วนที่เป็นผลดีมาใช้

- เป็นกรณีที่มีการเปลี่ยนแปลงกฎหมายที่ไม่ถึงขนาดยกเลิกความผิด

- ในระหว่างการพิจารณา มีการแก้ไขกฎหมายโดยลดโทษลง ต้องใช้กฎหมายส่วนที่เป็นคุณไม่ว่าในทางใด (ฎีกา 7142/2546)
- โจทก์ขอให้บวกโทษจำคุกที่รอลงโทษ แต่มีการแก้ไขกฎหมายให้เหลือแต่โทษปรับเท่านั้น จึงไม่สามารถบวกโทษจำคุก (ฎีกา 6551/2562)
- ในระหว่างการพิจารณาคดีของศาลฎีกา มีการแก้ไขกฎหมายให้ศาลลงโทษทุกกรรม และเมื่อรวมกันแล้ว ต้องไม่เกิน 50 ปี สำหรับกรณีความผิดกระทงที่หนักที่สุดมีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกิน 10 ปีขึ้นไป ศาลฎีกาแก้ไขให้ลดโทษได้ (ฎีกา 3965/2526)

ตัวอย่างคำพิพากษา

ฎีกา 7142/2542 – ในระหว่างการพิจารณา มีการแก้ไขกฎหมายอาญาลดโทษลง ต้องใช้กฎหมายในส่วนที่เป็นคุณไม่ว่าในทางใด

จำเลยกระทำความผิดฐานพรากผู้เยาว์อายุกว่า 15 ปี แต่ไม่เกิน 18 ปี เพื่อการอนาจาร ต่อมา มีการแก้ไขกฎหมายให้การกระทำตามฟ้องยังเป็นความผิดอยู่ แต่เป็นคุณเฉพาะในส่วนโทษจำคุก จึงต้องใช้กฎหมายในส่วนที่เป็นคุณไม่ว่าในทางใด ตามมาตรา 3

ฎีกา 6551/2562 – โจทก์ขอให้บวกลโทษจำคุกที่รอการลงโทษไว้ แต่มีการแก้ไขกฎหมายให้เหลือแต่โทษปรับเท่านั้น จึงไม่อาจบวกลโทษจำคุกได้

จำเลยถูกพิพากษาจำคุกแต่ให้รอการลงโทษไว้ในความผิดมียาเสพติดไว้ในครอบครอง ต่อมา มีการแก้ไขกฎหมายให้เหลือเพียงโทษปรับ และโจทก์ขอให้บวกลโทษจำคุกที่รอการลงโทษไว้ เนื่องจากกฎหมายแก้ไขให้เหลือเพียงโทษปรับ จึงไม่อาจบวกลโทษจำคุกให้แก่จำเลยตามมาตรา 3

ฎีกา 3965/2526 – ในระหว่างพิจารณาคดีของศาลฎีกา มีการแก้ไขกฎหมายให้ศาลลงโทษทุกกรรม และเมื่อรวมแล้วต้องไม่เกิน 50 ปี สำหรับกรณีความผิดกระทงที่หนักที่สุดมีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกิน 10 ปีขึ้นไป ศาลฎีกาแก้ไขให้ลดโทษได้

ในระหว่างการพิจารณาคดีของศาลฎีกา มีการแก้ไขประมวลกฎหมายอาญาให้ศาลลงโทษทุกกรรม แต่เมื่อรวมทุกกระทงแล้วต้องไม่เกิน 50 ปี สำหรับกรณีความผิดกระทงที่หนักที่สุดมีอัตราโทษอย่างสูงเกิน 10 ปี ดังนั้น แม้อัตราโทษจำคุกจะถึงที่สุดแล้ว โดยศาลอุทธรณ์ตัดสินให้จำคุก 50 ปี 9 เดือน ก็ถือว่าเป็นกรณีที่โทษที่กำหนดตามคำพิพากษาหนักกว่าโทษตามกฎหมายใหม่ ศาลฎีกาจึงแก้ไขให้จำคุกเพียง 50 ปี